

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt allekirjoittaneelta kirjallista lausuntoa liittyen Sosiaali- ja terveysministeriön vastineeseen asiassa HE 111/2015

Koska olen lausunut sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle että myös perustuslakivaliokunnalla aikaisemmin tässä samassa asiassa, lausuntoni on tässä yhteydessä lyhyt ja tiivis.

Ensinnäkin totean, että perustuslakivaliokunta on useassa lausunnossaan ja myös nyt kyseessä olevassa lausunnossaan (PeVL 46/2025) kiinnittänyt huomiota siihen, että konfiskatorisen verotuksen kieltoa on syytä lähestyä perusoikeuksien rajoituksilta edellytettävän oikeasuhtaisuuden näkökulmasta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että elinkeinovapauden kannalta ongelmallisena voidaan pitää sitä, jos esimerkiksi elinkeinoluvan ehdot rajoittavat mahdollisuutta harjoittaa taloudellisesti kannattavasti elinkeinotoimintaa. Elinkeinonharjoittajalle tulee tietysti edellytyksin taata kohtuullinen voitto (ks. myös aikaisemmassa lausunnossani mainitsemani yleishyödylliset kaupalliset palvelut).

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan 46/2025 katsonut ja pitänyt sekä perustuslain omaisuudensuojan (15 §) että elinkeinovapauden (18 §) kannalta ongelmallisena sitä, että apteekkitoiminta muodostuu sitä nykyisin apteekkiluvan perusteella harjoittavien kannalta taloudellisesti kannattamattomaksi ja useiden apteekkien kannalta selvästi tappiolliseksi. Edellä lausuttu toteamus on olennainen ja selvä linjaus sille, että mikäli nykyinen järjestelmä johtaa yksittäisen apteekin lääkemyynnin tappiollisuuteen, nykyinen järjestelmä on vastoin perustuslain omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta koskevia säännöksiä.

Edelleen on HE 111/2025 eri valiokuntamietintöjen perusteella selvää, että useiden apteekkien osalta lääkemyynti on ehdotetun lainsäädäntömuutoksen jälkeenkin tappiollista ja siten voidaan jo todeta, että tämä tilanne on vastoin perustuslain omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta koskevia säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) katsoo, että ehdotetun lainsäädännön perustuslaillinen ongelma voidaan ratkaista veron alarajaa nostamalla 200.000 eurosta 250.000 euroon. Tätä on perusteltu sillä, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa 46/2025 todetaan seuraavaa *”sosiaali- ja terveysvaliokunnan on muutettava apteekkitoimintaa koskevaa lainsäädäntöä siten, että se tuottaa mahdollisuudet kannattavan liiketoiminnan harjoittamiseen myös niille apteekkeille, joille*

nyt ehdotettu sääntely parhaan käytettävissä olevan tiedon valossa merkitsisi toiminnan muuttumista kannattamattomaksi."

STM katsoo näin ollen hyväksi lainsäädäntöratkaisuksi sen, että jos jonkin apteekin lääkemyynti on ollut verojärjestelmästä johtuen tappiollista vielä nykyisen verojärjestelmän voimassa ollessa, näiden apteekkien osalta ei tarvitse tehdä mitään sellaista lainsäädäntöratkaisua, joka turvaisi niille perustuslain omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden toteutumisen.

Ylipäänsä vanhan järjestelmän ja nykyisen vertailu STM:n tarkastelemasta näkökulmasta ei ole ainakaan täysin hedelmällinen lähestymistapa. Nythän apteekkiverotusta muutetaan veropohjan osalta, kun veropohja muuttuu liikevaihdosta myyntikatteeseen. Tällöin "vilkuilu" vanhaan järjestelmään STM:n tarkoittamalla tavalla ei ole millään tavoin paras mahdollinen lähestymistapa.

Edellä lausutulla tarkoitan sitä, että STM:n ehdottamalla tavalla toimittaessa tietoisesti jätettäisiin osa apteekkeista (apteekkareista) sellaiseen tilanteeseen, että ehdotettu lainsäädäntö merkitsisi sitä, että osalle apteekkareista sääntely merkitsee edelleen sitä, että se on vastoin perustuslain omaisuudensuoja ja elinkeinovapautta koskevia säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella katson, että lainsäädäntöön ei ole mahdollista tai ainakaan ei ole syytä jättää tietoisesti sellaista ratkaisua, joka tiedetään jo lakia hyväksyttäessä rikkovan perustuslain omaisuudensuojaa ja elinkeinovapautta koskevia säännöksiä. Lainsäädäntöratkaisun tulee olla sellainen, että se täyttää perustuslain edellyttämät kriteerit.

Turussa marraskuun 30 päivänä 2025

Jaakko Ossa

Oikeustieteen tohtori, varatuomari

Turku

Finanssioikeuden professori (Turun yliopisto)